Inledning

av Eva Wikström, Katarina Hollertz & Magdalena Elmersjö

ur boken

Eva Wikström, Katarina Hollertz
& Magdalena Elmersjö (red.)

Röster och möten

En jubileumsskrift om FORSA, Förbundet för forskning och praktik i socialt arbete

Arkiv förlag 2026

ARKIV FÖRLAG · arkiv@arkiv.nu · www.arkiv.nu

i samarbete med

FORSA · www.forsa.nu

FÖRSLAG PÅ KÄLLANGIVELSE:
Wikström, Eva, Katarina Hollertz & Magdalena Elmersjö (2026) ”Inledning”, i Eva Wikström, Katarina Hollertz & Magdalena Elmersjö (red.), *Röster och möten. En jubileumsskrift om FORSA, Förbundet för forskning och praktik i socialt arbete*, s. 7–13. Lund: Arkiv förlag, https://doi.org/10.13068/9789179244101.

Det här kapitlet ur en e-bok från Arkiv förlag distribueras fritt genom *open access*. Titeln finns också tillgänglig i tryck med ISBN: 978 91 7924 409 5.

Verket är upphovsskyddat enligt en upphovsrättslicens från Creative Commons: erkännande, icke-kommersiell, inga bearbetningar (CC BY-NC-ND), som medger icke-kommersiell användning och spridning i oförändrat skick så länge källan anges.

© Författarna/FORSA/Arkiv förlag 2026

E-bok (PDF) 2026
Beständig länk: https://doi.org/10.13068/9789179244101
ISBN: 978 91 7924 410 1

Inledning

Framför oss har vi ett bleknat fotografi. Vi vet att det är en novemberdag 1984 i Lövånger, i vad som ser ut som en konferenslokal med mycket ljusinsläpp. En grupp kvinnor och män sitter samlade. Vi känner igen flera av dem, de har varit våra lärare eller handledare och många av dem har nu gått i pension. Några sitter framåtlutade, koncentrerade, andra sitter avslappnat tillbakalutade. Klädseln och frisyrerna är tidstypiska: vi ser mjuka inneskor, jeans och manchester och några har polisonger och generöst tilltagna glasögonbågar. Varför sker detta möte just då? Och varför just i Lövånger, ett litet samhälle vid Västerbottens kustremsa mellan Umeå och Skellefteå, ett samhälle med historiska rötter i träindustri och fiske?

Socialt arbete hade blivit ett eget akademiskt ämne 1977, och 1984 var de fyra första professorerna i ämnet installerade (Harald Swedner i Göteborg, Hans Berglind

i Stockholm, Bengt Börjeson i Umeå och Sune Sunesson i Lund). Kanske var det av betydelse – att professorerna nu var ”på plats”? Kanske var det därför de och många av doktoranderna sågs? Varför de valde just Lövånger vet vi inte. Men vi vet att mötet mynnade ut i skapandet av Förbundet för forskning i socialt arbete, som sedan kom att förkortas FORSA. Nu har förbundet funnits i mer än fyrtio år och bytt namn till Förbundet för forskning och praktik i socialt arbete.

Tio år efter mötet i Lövånger, 1994, i samma region, huserar Institutionen för socialt arbete i Umeå ett symposium i några träbaracker vid norra paviljongerna på Umeå universitet. Det är ett av FORSA:s årliga symposier som arrangeras, under rubriken ”Forskning, fält, framtid – ett symposium om kunskap och handling i socialt arbete”. För underhållningen står Mikael Wiehe och ståuppkomikern och pessimistkonsulten Ronny Eriksson. Det är troligen ett överambitiöst arrangemang, som den stora gruppen doktorander som antagits vid socialt arbete i Umeå har jobbat med i flera månader.

Arne, en av doktoranderna, hade ”kontakter” med Wiehe och en annan, Stickan, med Ronny Eriksson. Båda uppträder för ett mål mat och en T-tröja. Stickan ville att vi skulle göra ”nåt annorlunda” och organisera ett ”tältprojekt” där socialarbetare och forskare kunde mötas från Sveriges alla hörn. Tanken var både kreativ och fin, men det var lite oklart hur det skulle gå till. Den lokala reklambyrån ”Plakat” tryckte upp postrar och T-tröjor med abstrakta tryck som vi kunde dela ut som gåva till alla föreläsare. Engagemanget naggade friskt på avhandlingstiden, men gav ovärderliga lärdomar genom att man fick träffa andra

doktorander och erfarna socialarbetare samt lyssna på kloka ämnesföreträdare som var våra förebilder.

Vi som var doktorander lärde oss att organisera och samarbeta. Vi fick råg i ryggen av att förstå att vi var del i ett större sammanhang, att det var möjligt att hålla kvar fötterna i det sociala arbetets praktik och att det gick att göra något med våra erfarenheter från Barnbyn Skå, socialtjänsten i Timrå, behandlingshemmet ”Klockis”, kuratorsjobbet i Tromsö eller Bärby behandlingshem, att det gick att formulera erfarenheterna till kunskap i socialt arbete. År 2026 är det dags för ett nytt symposium i Umeå, denna gång med temat ”Socialt arbete i ett hårdare samhälle – förändringspotentialer och motkraft”. I samband med symposiet firar vi också att föreningen FORSA hunnit bli hela fyrtio år. Den bok du nu håller i handen är en jubileumsskrift för FORSA.

Förhoppningen med jubileumsskriften är att med hjälp av röster från kollegor i det sociala arbetet teckna en bild av vad FORSA är för ett slags förbund och vilken roll förbundet har spelat genom åren. Givet sammanflätningen mellan det sociala arbetets praktik och det akademiska ämnet är boken också en berättelse om det sociala arbetets föränderlighet, identitet, akademisering och politisering samt om behovet av kontaktytor mellan forskning, utbildning och praktik.

FORSA är en del av historien om hur socialt arbete blev ett forskningsfält med egen identitet. Tänkare som Thomas Brante har beskrivit strävan efter legitimitet för ämnet socialt arbete,[1] medan Bengt Börjeson beskrev hur

1. Thomas Brante, ”Om konstitueringen av nya vetenskapliga fält – exemplet forskning om socialt arbete”, i *Sociologisk Forskning*, vol. 24, nr 4 1987, s. 30–60, https://www.jstor.org/stable/20850886.

ämnet fyllde ett tomrum mellan sociologi och psykologi.[2] I den här boken får vi läsa om hur FORSA blev en konkret lösning: en arena där teori och praktik möts, där forskare, studenter och yrkesverksamma kan formulera frågor tillsammans.

Sune Sunesson har tidigare visat hur socialt arbete som forskningsämne växte fram genom kompromisser och förhandlingar.[3] Här får vi ta del av berättelser om hur FORSA har fungerat som en katalysator i denna process; som en plats där nya perspektiv prövats, där forskningsfrågor fått liv och där framtidens sociala arbete har diskuterats innan det blev policy eller praktik. Konferensen i Lövånger 1984 blev startpunkten för ett nätverk som sedan dess har varit en del av ämnets utveckling. I FORSA har broar byggts mellan akademi och praktik, mellan idé och handling.

Boken tar sin utgångspunkt i att socialt arbete är mer än metoder och teorier: det är också människor, möten och berättelser som formar både praktik och forskning. *Röster och möten* är en bok som vill ge plats åt dessa berättelser. I boken möter vi personer som har präglat FORSA genom åren och får ta del av samtal med en rad pristagare och andra som varit viktiga för förbundet. Genom dessa personers egna röster får vi följa hur idéer vuxit fram, hur kunskap tagit form och hur engagemanget för människor varit (och är) en drivkraft i både forskning och praktik. Vi får också ta del av framåtblickande tankar och resone-

2. Bengt Börjeson, ”Ämnet socialt arbete – ett exempel på sociologins tillkortakommande?”, i *Sociologisk Forskning*, vol. 25, nr 2–3 1988, s. 126–133, https://www.jstor.org/stable/20850923.

3. Sune Sunesson, ”Socialt arbete – en bakgrund till ett forskningsämne”, i Högskoleverket, *Socialt arbete. En nationell genomlysning av ämnet*. Stockholm 2003.

mang om betydelsen av röster, möten, motkraft och förändringspotential samt om vilken roll FORSA kan spela framöver.

Merparten av kapitlen i boken utgår ifrån samtal som genomfördes under våren 2026 och har involverat ett stort antal personer. Vi i redaktionen har arbetat med aktiv matchning och låtit själva bokprocessen bli en egen arena för möten – där yngre socialarbetare och forskare matchats med äldre, där praktiker samtalar med forskare, där en professor möter en annan professor, där pristagare genom åren talar med styrelseledamöter. Samtalen har spelats in och redigerats av oss redaktörer till referat med inskjutna citat. Det har varit fantastiskt att lyssna på inspelningarna. De korta kapitlen gör dem inte rättvisa, men redigeringen har gjorts i syfte att sprida innehållet till en bredare publik – och att synliggöra några av de människor som varit viktiga för FORSA och för socialt arbete.

Varje kapitel är ett rum. Ett rum där olika personer får ta plats med sin historia, sina tankar och sina erfarenheter. På sidorna växer en berättelse fram, kompletterad med citat och bilder. Vi får veta vilken kunskap personen tycker är viktig att föra vidare till socionomstudenter, praktiker och forskare. Vi får också höra personens egna tankar om av vad socialt arbete är som ämne och som praktik. Det är personligt, reflekterande och samtidigt förankrat i forskningens och yrkets verklighet. Karin Nyberg (socionom och illustratör) har illustrerat omslaget och bidragit med teckningar inne i boken som speglar innehållet i några av samtalen.

Två av kapitlen har egna författare. Martin Börjeson och Alexandru Panican ramar in samtalen med varsin text

om FORSA:s och det sociala arbetets historia och framtid. I det första samtalskapitlet talar Magdalena Elmersjö med Päivi Turunen om engagemang i samhällsarbete. Därefter möts Marta Szebehely och Palle Storm, före detta handledare och doktorand och båda företrädare för äldrefrågor i socialt arbete. Robert Grahn samtalar med Stefan Morén, som är en av de mest framträdande teoribildarna inom vårt ämne. Sedan får vi ta del av ett samtal mellan två tongivande professorer i barnavårdsfrågor, Gunvor Andersson och Ingrid Höjer. Bettan Byvald, erfaren socialarbetare från nordöstra Göteborg, samtalar med professor Torbjörn Forkby. Vi får också ta del av ett samtal mellan Tapio Salonen och Helena Mäki, som kommer från olika generationer men drivs av liknande engagemang. Sist samtalar vi redaktörer med varandra.

Varje kapitel inleds med en kort presentation av kapitlets huvudpersoner. Alla som är inbjudna att medverka i boken är förebilder i socialt arbete. Tack för att ni så generöst har delat med er av era tankar, minnen, farhågor och förhoppningar!

De människor vars röster hörs i den här boken är ett axplock av alla de människor som haft betydelse för FORSA:s utveckling under fyra decennier. Det finns förstås många fler som varit delaktiga i förbundet som medlemmar, styrelseledamöter, revisorer, ledamöter i valberedningen, ordförande och pristagare. Det finns också många som på andra sätt verkat för att stärka samarbetet mellan forskning, praktik och utbildning i socialt arbete genom åren. Stort tack till er alla! Och ett stort och varmt tack till dig som håller i boken. Vi är många som strävar efter ett socialt arbete där forskning, praktik och utbildning kors-

befruktas och går hand i hand för att stärka människors rättigheter och förutsättningar att leva goda liv. Vi verkar på olika arenor, vi behöver varandra och tillsammans är vi starkare.

Trevlig läsning, och vi ser fram mot många fler möten, röster och rum – i FORSA:s regi och i andra sammanhang!

Augusti 2026 i Håkmark, Ödsmål och Ekerö
Eva, Katarina och Magdalena